

SKOLVÄRLDEN

LÄRARNAS RIKSFÖRBUND

ÄRGÅNG 89

28 APRIL • NR

12

Skolan får större ansvar för barnomsorgen

Skolan ska få större ansvar för barnomsorgen.

Det vill skolminister Göran Persson. Regeringen kommer att tillsätta en kommitté om barnomsorgen i skollåldern, och i direktiven heter det att inriktningen ska vara att skolan är den rimliga huvudmannen för den här verksamheten. Den 1 april 1991 bör utredningen vara klar.

Det är ganska naturligt att skolan har ansvar för att 7- och 8-åringarna klarar en hel skoldag, sade skolministern vid den frågestund som avslutade skolmässan "Botkyrka kan - Skolan kan" i Tumba söder om Stockholm.

Vid frågestunden berörde skolministern flera av de förslag som nu presenteras i kompletteringspropositionen. Han betonade vikten av utvärdering av skolans verksamhet och sade att

detta kommer att bli en av huvudpunkterna vid den kommande översynen av SÖs verksamhet.

Skolministern tog upp frågan om lärarfortbildningen och sade att denna måste läggas utanför lektionstid. Hur det praktiskt ska lösas är en fråga för förhandlingar. Diskussioner med lärarfacken om fortbildning och arbetstid är en av de punkter som står högst på skolministerns dagordning.

Innan frågestunden hade skolministern bekantat sig med utställningen i kommunens nya ishall. Samtliga rektorsområden hade fått ett utrymme av ett klassrums storlek för att presentera vad som händer i skolan idag. Utställningen lockade under de fyra dagarna 11 000 besökare: skolfolk, elever, föräldrar och andra intresserade.

TP

Kompletteringspropositionen:

Skolministern tar sikte på kommunerna

Vi kräver en skola för framtiden!

FOTO: BROR AUGUSTSSON

Under denna paroll samlades förra onsdagen närmare 500 lärare i Göteborg till ett demonstrationståg, som gick från Gustav Adolfs torg till Götaplatsen. Initiativet hade kommit från en grupp gymnasielärare i Göteborg. Huvudtalare vid Götaplatsen var lektor Bo Hansson från Angeredsgymnasiet. I talet framfördes att det är viktigt att vi har en skola för framtiden.

Detta innebär att vi lärare kräver respekt från samhället sida för skolan, respekt för vår arbetsmiljö och respekt för skolarbetaren.

Många lärare lämnar idag skolan, studenterna tvekar att bli lärare och mycket har sin grund i dålig lön. Det räcker inte med lovord, utan endast kraftiga löneökningar visar att arbets-

Forts på sista sidan

Den statliga detaljregleringen av den svenska skolan har överlevt sig själv. Nu vill regeringen lämna stora delar av makten över skolan till kommunerna. Lärarna och skolledarna får kommunalt reglerade tjänster. Förhandlingar om löner och anställningsvillkor kommer att ske med Kommunförbundet som motpart. Fortbildningen för lärarna skall äga rum på ferierna.

Någon tidpunkt för dessa aviserade förändringar spikar inte skolminister Göran Persson i regeringens i dagarna framlagda kompletteringsproposition. Däremot menar han att utredningar och förhandlingar mellan parterna snarast skall sättas igång för att decentralisera beslutanderätten över skolan ner till kommunerna och till dem som närmast berörs av verksamheten.

Också i fortsättningen vill skolministern att de centrala styrinstrumenten för skolan - läroplanerna - skall finnas kvar som måldokument för skolverksamheten. Lärarutbildningen skall ske i statlig regi och lärarnas behörighet skall vara fastställd genom av staten utfärdade bestämmelser.

Statsbidragen till skolan bör vara specialdestinerade just till skolan, men däremot betydligt mindre detaljerade när det gäller kommunernas möjligheter att fördela pengarna. Fortsatt

FOTO: SVEN OREDSON

utredning blir det också på den punkten.

Skolan och skollärovervakningen skall i framtiden samverka mer intimt än för närvarande. En särskild kommitté har tillsatts för att utreda detta (Se sep. artikel ovan t v).

Sammanfattningsvis vill skolministern alltså fortsätta med decentralisering ut till kommunerna av beslutanderätten över den svenska skolan. Varje enskild fråga i sammanhanget är komplicerad och bör granskas och beslutas inte bara av regering och riksdag utan också bli föremål för diskussioner och förhandlingar med inte minst lärarorganisationerna. Skolministern vill ha en grundlig analys av vad som händer med den svenska skolan vid en slopad statlig reglering. Han räknar uppenbarligen med positiva effekter

både för lärare och elever och nämner i dagarna förbättrade möjligheter att öka rekryteringen till läraryrket.

Inställningen till en kommunaliserad skola hos de övriga politiska partierna i riksdagen varierar. Centern är definitiva motståndare till kommunaliserade lärartjänster. Vpk är angelägna om att bevara den likvärdiga utbildningsstandarden i landet. Det skulle kunna tyda på en viss skepsis mot helkommunaliserade lärartjänster. Folkpartiets, miljöpartiets och moderaternas uppfattningar kan nog närmast karaktäriseras som avvaktande. Partiernas inställning torde dock raskt klarna i och med att man måste bestämma sig för eventuella motyrkanden i riksdagen till regeringsförslaget.

Se även ledare s 3 UW

Länsskolnämnden i Stockholm vill göra specialfunktionärerna i gymnasieskolan till skolledare. Därför bör de enligt nämndens mening bl a få "insikter i 'situationanpassat' ledarskap".

Skolledningen i gymnasieskolan och andra funktioner med speciella inriktningar behöver säkert utvecklas och anpassas till gymnasieskolans behov. Just specialfunktionärerna bör dock inte bli regelrätta skolledare utan ingå i den pedagogiska ledningsorganisationen som ämnesföreståndare med ansvar för ett ämne och tillhörande institution.

Ämnesföreståndaren skall vara behörig i sitt ämne och en kapacitet på sitt område. Han bör ha både nedsatt undervisningsskyldighet och pensionsgrundande arvode som ersättning för sitt arbete och sitt ansvar. Administrativa arbetsuppgifter av den typ som länsskolnämnden i Stockholm vill lägga på specialfunktionärerna bör skötas av studierektorerna ■

TECKNING: KJELL NILSSON-MÅKI

1989

Ny löneplan för lärarna

Ett mycket viktigt inslag i den pågående avtalsrörelsen är frågan om en ny löneplan för lärare

och syofunktionärer.

L-löneplanen har haft en hel del förtjänster under den tid den varit i bruk. Idag ligger emellertid mellan 40 och 50 % av lärarna och syofunktionärerna redan på slutlönenivån. De skulle alltså, om L-löneplanen inte ersattes med något nytt, i fortsättningen endast kunna räkna med det generella tillägget om man inte får någon speciell uppräknings av slutnivåerna.

LR/SACO/SR-S har i årets avtalsrörelse krävt att exempelvis lektorernas och adjunkternas slutlön skall höjas med 2 000 kr/mån och MBI-lärarnas slutlön med 1 800 kr/mån. Detta räcker emellertid inte på sikt. Vi måste ha en garanterad löneutveckling som är på längre sikt avsevärt bättre än den vi har idag.

LR diskuterar nu med arbetsgivaren en ny löneplan som skulle ge en garanterad löneutveckling under 25-30 år.

Man kan mycket väl tänka sig att yngre lärare eller syofunktionärer får en snabbare uppflyttning, men att uppflyttningstakten sedan planar ut ju äldre man blir.

LR har i diskussionerna med SAV även betonat vikten av att påslagen sker genom procentuella uppräknings på samma sätt som sker i många andra löneplaner och tariffsystem.

Under de närmaste veckorna skall vi i så snabb takt som möjligt fortsätta de viktiga diskussionerna om hur framtidens löneplaner skall vara utformade för landets lärare och syofunktionärer. ■

Berit Rolléns hugskott

AMU har ekonomiska problem. Nu skyller AMUs generaldirektör Berit Rollén dessa på den "falska och ofullkomliga konkurrens" som idag finns mellan olika samhälleliga säljare av uppdragsutbildning.

Berit Rollén lägger därför fram ett mycket radikalt förslag. Hon slopar de statliga anslagen till vuxenutbildning. Istället bör pengarna läggas hos starka köpare. De olika utbildningsanordnarna bör sedan konkurrera om den utbildning köparna vill ha. Starka köpare skulle kunna vara länsstyrelser, företag eller kommuner. Länsarbetsnämnderna finns redan som köpare.

Det är ett minst sagt besynnerligt förslag som Berit Rollén presenterar. Hon borde vara medveten om att den per-

sonalutbildning som företag och organisationer anordnar eller köper för cirka 30 miljarder kronor om året är mycket snedfördelad till förmån för de redan välutbildade. Hur skulle det gå om "starka köpare" fick inflytande över all vuxenutbildning? Vem skulle köpa utbildning för dem som står utanför arbetsmarknaden, invandrare, flyktingar, handikappade m fl?

AMUs egen utveckling som uppdragsmyndighet har visat att just dessa grupper fått det allt svårare att skaffa sig utbildning. Den förberedande teoretiska utbildningen och invandrarundervisningen har minskat radikalt inom AMU sedan AMU blev uppdragsmyndighet. I stället satsar man på avancerade specialistut-

bildningar.

Berit Rollén borde koncentrera sig på att lösa problemen inom sin egen organisation istället för att skylla problemen på den "falska och ofullkomliga konkurrens" som hon menar finns mellan olika utbildningsanordnare. Hon borde också bättre klara ut relationerna till länsarbetsnämnderna och AMS så att AMU fick kostnadstäckning för den utbildning som man erbjuder åt länsarbetsnämnderna.

Utvecklingen inom personalutbildningen och inom AMU-organisationen har visat att den anslagsfinansierade vuxenutbildningen behövs som alternativ och komplement till AMU om de korttidsutbildade skall kunna få tillgång till vuxenutbildning.

Det våras för Kommunförbundet?

Efter knappa tre månader som skolminister lägger Göran Persson fram förslag som på sikt kan leda till en mer eller mindre helkommunaliserad skola. Stora förändringar blir det uppenbarligen om Persson får som han vill: kommunalt reglerade skolledar- och lärartjänster och kollektivavtalsförhandlingar med Kommunförbundet och de enskilda kommunerna som motparter på arbetsgivar sidan.

När detta skrivs har vi inte tillgång till de skriftliga propåer om skolans kommunalisering som Göran Persson redovisar i kompletteringspropositionen. Klart är dock att Perssons skolpolitiska profil nu kan karaktäriseras som kommunaliseringssvänlig. Det framgår av uppgifter i bland annat dagspressen.

Lärarna och deras organisationer har hittills sett den kommunaliserade skolan som ett hot mot utbildningens kvalitet. Den statliga detaljregleringen av skolan har på goda grunder också ansetts trygga saklighet och objektivitet vid tjänstetillsättningar på skolområdet samtidigt som den varit ett skydd för lärarnas självständighet i yrkesutövningen.

Det blir nu nödvändigt att förutsättningslöst och ingående analysera vilka effekter kommunalt reglerade lärartjänster, anslagsbidragssystem och nya former för kollektivavtalsförhandlingar kan tänkas få på den svenska skolans kvalitet och lärarnas löne- och anställningsvillkor. Inte bara statens och kommunernas företrädare utan också lärarna och deras fackliga organisationer måste med stort allvar gå in i dessa analyser.

Att upphäva den statliga detaljregleringen av skolan är en komplicerad operation. Det är inte bara att ersätta statens styrning av skolan med en kommunal styrning. Staten måste också i fortsättningen behålla avsevärda delar av inflytandet över det svenska skolsystemet. Så måste exempelvis läroplanerna och behörighetsvillkoren för tillträde till lärartjänster också i fortsättningen baseras på beslut som fattas av riksdag och regering.

I ett fortsatt arbete med att avveckla den statliga detaljregleringen av skolan måste man också belysa vilka möjligheter och fördelar som finns i att decentralisera beslutanderätten över vissa skolfrågor, inte till kommunerna, men till lärare, annan skolpersonal, elever och föräldrar ute på skolorna.

Lärarna och deras organisationer kan aldrig acceptera en skola utan integritet i läraryrket och utan saklighet och objektivitet vid tjänstetillsättningarna. Om kommunerna dessutom skall få ett mer heltäckande arbetsgivaransvar för lärarna måste de kunna visa att detta leder till positiva effekter på rekryteringen till läraryrket. Med understöd av staten måste Kommunförbundet och de enskilda kommunerna konkret bjuda lärarna sådana löne- och anställningsvillkor att den hotande flykten från läraryrket hejdas och förbyts i sin motsats. Utan sådana insatser kan den svenska skolan inte nå sina mål och därmed inte heller tillfredsställa de berättigade anspråk på skolan som elever och föräldrar har.

Skolan är inte till för att tillgodose intressena hos politiker av Solika dignitet. Den är inte heller till för skolledare och lärare. Den är till för att ge alla elever i det här landet en gedigen utbildning. ■

"Äpplets" högstadium

Kunskapsrörelsens tidning Äppet (nr 4/88) ondgör sig över Skolvärldens åsikter om kunskapsrörelsens förslag till differentierat högstadium. Skolvärlden har i ett ledarstick bl a pekat på det diskutabla i att starta yrkesutbildning för 13-åringar vilket kunskapsrörelsen förespråkar.

Förslag om yrkesinriktad utbildning för 13-åringar eller andra liknande varianter på tidigare läroplaner för grundskolan blir inte bättre för att de upprepas. Det får nog kunskapsrörelsen och dess tidning inse. Dagens och morgondagens grundskoledebatt handlar om helt andra saker. Bidrag till den debatten kan kunskapsrörelsen lämna genom att t ex ytterligare understryka behovet av att ge alla elever goda kunskaper och färdigheter.